

Історичне середовище міста в контексті розвитку адаптації, ТРАДИЦІЇ (на прикладі міст Поділля)

Литвинов А.І., Управління містобудування і архітектури, м. Вінниця

Важливим аспектом сталого розвитку міста є історичний, оскільки попередня традиція задає певну норму, що з часом стає артикульованим фоном на якому розвивається містобудівна активність нових структурних і архітектурних форм. Історична забудова якраз і має бути тим сталим елементом розвитку, який визначає майбутнє міста. Продуктивність конфлікту «старого» і «нового» підтримується у колективній пам'яті з одночасним існуванням як минулого, так і сучасного. Із загостренням екологічної, соціальної і економічної ситуації варто переосмислити і прийняти тезу – «розвиток замість росту». Кристалізація міського простору як раз і має бути направлена на збереження природного середовища, контексту історичного міста. Ця теза кореспондується з широким колом сучасних ідей урбоекології, регіоналізму, постмодернізму.

Діалог сучасної архітектури з традицією та історичним середовищем розглядається в контексті минулого і сучасного. Контекстуальний підхід пропонується розглянути як один із значимих перспективних напрямків розвитку сучасного архітектурного процесу. При цьому варто брати до уваги зв'язки між різними просторовими рівнями історичного середовища. Кожний рівень відображає цінності більш високого рівня до якого він належить. Наприклад, Вінниця, як історичне місто відображає регіональні (подільські) архітектурні і містобудівні традиції, історичні події і процеси. Місто зберегло в процесі свого розвитку не тільки пам'ятки*, але й історичну планувальну структуру.

Враховуючи в основні характеристики історичного середовища проблему можна розглянути у декількох аспектах: *змістовному, морфологічному і культурному*. У *змістовному* аспекті перш за все треба відзначити інформаційну роль залишків минулого, їх цінність як документа, що має науково-пізнавальний характер. Іноді інформативне значення об'єкта стає настільки важливим, що не очікувано підвищує його роль в просторовому контексті. Прикладом того може бути комплекс «Вінницькі Мури» XVII-XVIII ст., обласні краєзнавчий та художній музеї, Свято-Преображенський кафедральний собор (колишній костіол домініканців), костел та келії монастиря капуцинів-францисканців (XVIII ст.), палац графа Потоцького у Тульчині, культові будівлі м. Бару тощо.

У *морфологічному* аспекті присутність історичних об'єктів різних часів, що відображають різні погляди на формування простору,

може значно підвищити пластичну виразність середовища, індивідуалізувати її, включити до неї нові функціональні і композиційні засоби впливу. Такі об'єкти, що можуть відрізнитися власним топологічним різноманіттям, несуть нову візуальну інформацію і просторові сюрпризи. Звісно мова іде не про механічний збір часових пластів і елементів, а про комплексний архітектурний і художній результат оцінки і синтезу. Виявлення слідів історичних контексту, у свою чергу створює широкі можливості асоціативно-сміслового і пластичного збагачення нової архітектури у складному діалозі з традицією.

* На державному обліку перебуває 180 пам'яток культурної спадщини, в т.ч. 121 пам'ятка архітектури, з них 11 національного і 110 місцевого значення.

У культурному аспекті самим важливим пластом для історичного міста є об'єкти культурної спадщини, їх вивчення, охорона і збереження. Просторове розкриття має суттєве значення у формуванні і художнього образу середовища. Це стимулює її прихований духовний потенціал, збільшує її пластичну виразність та історичну самотність. І навпаки, якщо ігнорувати історичний контекст, можна втратити цінні можливості формування неповторного архітектурного середовища. У цьому зв'язку є справедливим твердження, що художньо-морфологічний образ середовища має відображати його єдиний просторово-історичний контекст.

Історичний контекст є важливим аспектом сталого розвитку міста. Історико-архітектурна спадщина має формуватись не тільки у вигляді окремих пам'яток архітектури, а як цілісна і організована історична частина міста. Теоретичне і методологічне підґрунтя проведення функціональної, соціальної і реконструктивної адаптації є важливою умовою збереження й повноцінного функціонування історичного середовища міст Поділля.